

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission suositus neuvoston päätöksiksi aloittaa neuvottelut kattavista lentoliikennesopimuksista Kiinan, ASEAN-maiden, Meksikon ja GCC-maiden kanssa ja yhteisen ilmailualueiden perustamisesta Armenian ja Turkin kanssa sekä neuvoston päätöksiksi aloittaa neuvottelut lentoturvallisuussopimuksista Kiinan ja Japanin kanssa.

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission suositus neuvoston päätöksiksi aloittaa neuvottelut kattavista lentoliikennesopimuksista Kiinan, ASEAN-maiden, Meksikon ja GCC-maiden kanssa ja yhteisen ilmailualueiden perustamisesta Armenian ja Turkin kanssa sekä neuvoston päätöksiksi aloittaa neuvottelut lentoturvallisuussopimuksista Kiinan ja Japanin kanssa. (E 5/2016 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- vanhempi osastoesiupseeri Iiro Penttilä, puolustusministeriö
- hallitusneuvos Maija Ahokas, liikenne- ja viestintäministeriö
- ilmailujohtaja Pekka Henttu, Liikenteen turvallisuusvirasto
- tuotantojohtaja Kari Österberg, Ilmatieteen laitos
- viestintäjohtaja Mikko Saariaho, Finnair Oyj
- johtaja Hanna Laurén, Finnair Oyj

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Rajavartiolaitos

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Vuodesta 2003 EU on toimeenpannut yhteistä lentoliikenteen ulkosuhdepolitiikkaa. Tavoitteena on kattavien lentoliikennesopimusten neuvottelemine maailmanlaajuisesti keskeisten kumppanuusvaltioiden kanssa. Kattavien sopimusten sekä yhteistä ilmailualueita koskevien sopimusten

Valiokunnan lausunto LiVL 3/2016 vp

avulla parannetaan merkittävästi saavutettavuutta ja avaamalla markkinoita ne luovat merkittävästi uusia kaupallisia mahdollisuuksia sekä parantavat investointimahdollisuuksia. Sääntely-yhteistyön keinoin sopimusten avulla on myös mahdollista edistää korkeaa turvallisuus- ja turvatasoa sekä ympäristönsuojelu- ja ilmastotavoitteita.

EU on nykyisellään tehnyt kattavat lentoliikennesopimukset Yhdysvaltojen ja Kanadan kanssa. Parhaillaan sopimusneuvottelut ovat kesken Brasilian kanssa. Lisäksi kattavia sopimuksia on tehty lähialueiden maiden kanssa. Lähialueista yhteistä ilmailualueetta koskevat sopimukset on neuvoteltu Länsi-Balkanin maiden (ECAA-sopimus), Marokon, Jordanian, Israelin, Georgian ja Moldovan kanssa.

Neuvottelumandaattien hakeminen on osa joulukuussa 2015 annetun EU:n ilmailustrategiatiedonannon toimeenpanoa. Neuvotteluiden käynnistäminen edellyttää neuvostolta erillisiä päätöksiä kunkin neuvottelumandaatin osalta. Lopulliset sopimukset korvaisivat jäsenvaltioiden ko. maiden kanssa tekemät kahdenväliset lentoliikennesopimukset kokonaan tai osittain. Sopimuksilla ei ole tarkoitus rajoittaa kahdenvälisesti jo sovittuja oikeuksia. Neuvottelumandaatteihin sisältyy lentopolttoaineen verotusta koskevia määräyksiä. Kansainvälisen lentoliikenteen verottaminen vaatisi toimiakseen yhtenäisen kansainvälisen järjestelmän. Sellaisen puuttuessa verotus voi kehittyä hallitsemattomaksi.

Valtioneuvoston kanta

Saavutettavuuden parantamiseksi ja lentoliikennemarkkinoiden vapauttamiseksi Suomi kannattaa neuvottelujen käymistä EU-tasolla. Tämä mahdollistaa valtiokohtaisia neuvotteluja suuremman neuvotteluvoiman.

Suomi kannattaa neuvottelumandaatin myöntämistä komissiolle kattavia lentoliikennesopimuksia ja yhteistä ilmailualueetta koskeviin neuvotteluihin niissä tapauksissa, joissa vastapuoli on selvästi ilmaissut todellisen valmiutensa neuvottelujen aloittamiseen ja loppuunsaattamiseen kohtuullisessa ajassa. Osa komission ehdotuksessa mainituista valtioista ei ole tällaista valmiutta ilmaissut.

Neuvottelujen aloittaminen vastahankaisten maiden kanssa on liikenteen kehittymiselle haitallista, koska markkinatilanne jähmettyy nykyisten kahdenvälisen sopimusten tasolle neuvottelumandaatin myöntämisestä alkaen. Pitkittyessään tämä saattaa muodostua kilpailua vääristäväksi tekijäksi sekä EU:n sisäisessä liikenteessä että EU:n ja kolmansien maiden välisessä liikenteessä. Kilpailuaselman vääristymistä voidaan lieventää esimerkiksi neuvottelumandaatin kestoa rajaamalla.

Suomi pitää tärkeänä lentopolttoaineen verottamisen sisällyttämistä neuvottelumandaattiin siten, että verotusmahdollisuus rajoitetaan koskemaan ainoastaan jommankumman osapuolen sisäisiä lentoja eli lentoja EU:n sisällä tai kolmannen maan sisällä.

Sellaisten maiden kanssa, joiden kanssa neuvottelut kattavasta lentoliikennesopimuksesta tai yhteisestä ilmailualueesta todennäköisesti pitkittyvät, Suomi kannattaa ensisijaisesti suppeamman niin sanotun horisontaalisopimuksen tekemistä.

Valiokunnan lausunto LiVL 3/2016 vp

Suomi suhtautuu myönteisesti lentoturvallisuussopimusten tekemiseen yhtenäisen turvallisuustason saavuttamiseksi EU:n kanssa.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta pitää valtioneuvoston kriittistä kantaa perusteltuna ja hyvänä. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Suomi on kuitenkin huolestunut siitä, että neuvottelujen käynnistäminen EU-tason kattavista lentoliikennesopimuksista kolmansien maiden kanssa voi johtaa jäsenvaltioiden lentoyhtiöiden kasvun pysähtymiseen, koska neuvottelujen käynnistyessä jäsenvaltioilla ei ole enää sopimusneuvottelujen aikana oikeutta neuvotella kahdenvälisesti kolmansien maiden kanssa lentoliikenneoikeuksista ja niiden kasvattamisesta. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että neuvotteluprosessi kolmansien maiden kanssa olisi mahdollisimman tiivis ja neuvottelut käynnistetään kolmansien maiden kanssa virallisesti vasta, kun maa on ilmoittanut todellisesta valmiudestaan neuvotella EU:n kanssa.

Valiokunta katsoo, että tarvittaessa neuvottelumandaatti voitaisiin myös jakaa alustavaan valtuutukseen ja neuvottelut käynnistävään viralliseen mandaattiin, joka vasta jäädyttäisi jäsenvaltion oikeuden neuvotella kahdenvälisesti lentoliikenneoikeuksista kolmansien maiden kanssa. EU-tason neuvottelumandaatille voitaisiin myös asettaa voimassaoloaika. Valiokunta pitää tärkeänä, että neuvottelumandaattien osalta päädytään hienosyisempään ratkaisuun kuin mitä komissio on esittänyt, jotta kehitysmahdollisuuksia ei suljeta pois pitkäksi aikaa.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa edellä esitetyin täsmennyksin valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 10.3.2016

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ari Jalonen ps
varapuheenjohtaja Mikko Alatalo kesk
jäsen Katja Hänninen vas
jäsen Marisanna Jarva kesk
jäsen Jyrki Kasvi vihr
jäsen Suna Kymäläinen sd
jäsen Mats Löfström r
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Markku Pakkanen kesk
jäsen Jari Ronkainen ps
jäsen Satu Taavitsainen sd

Valiokunnan lausunto LiVL 3/2016 vp

jäsen Katja Taimela sd
jäsen Ari Torniainen kesk
varajäsen Pentti Oinonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker